

Секція: Економічна теорія та історія економічної думки

УДК 330

Сілантьєв Олег Ігорович

аспірант кафедри міжнародної економіки

Вищого навчального закладу Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

м. Полтава, Україна

КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ВИД ВІРТУАЛЬНОГО БАГАТСТВА СУЧАСНИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Вступ. Криптовалюти (з англ. crypto currency) є різновидом цифрових грошей, емісія та облік яких є децентралізованим, а їх використання та захист базується на шифруванні та криптографічних методах. Вони є важливою складовою нової соціально-економічної реальності. Виникнення альтернативних та децентралізованих платіжних засобів, стало логічним продовженням якісних трансформацій у структурі світової фінансової системи та розвитку платіжних систем, що обумовлено новими викликами інформаційної ери. Традиційні валюти відіграють важливу роль у становленні криптовалют, оскільки, як зазначає У. Дж. Лютер [3], чим гірші позиції займають існуючі валюти, тим більше люди схильні до переходу на альтернативні. У підтвердження цьому, у спільному дослідженні Дж. Лютера та А. У. Солтера [4, с. 3], було виявлено зростання популярності програмних інструментів (Bitcon Ticker), пов'язаних із використанням біткоїну, після фінансової кризи у Республіці Кіпр (2012-2013 рр.).

На відміну від традиційних паперових та електронних грошей, криптовалюти, такі як «Біткоїн», не є фіатними грошима, а їх мінова вартість визначається переважно їх попитом та пропозицією і не прив'язана

до будь-якої іншої грошової одиниці або активу. Їх вартість складається з об'єктивної частини – основного капіталу (комп'ютерного та мережевого обладнання, обігового капіталу (електроенергія), кінцевого обсягу емісії; та суб'єктивної частини – попиту та пропозиції, граничного очікуваною норму прибутку на одиницю інвестиції та потенційною спекулятивною вигодою, широтою товарів, які на них можливо придбати. Як наслідок, вони мають високу волатильність, коли йдеться про їх оцінку через вимір людської практики (фіатні гроші, матеріальні чи нематеріальні блага), оскільки втілюють у собі соціально-економічні відносини, які безпосередньо пов'язані з їх використанням.

Популярність криптовалют наочно демонструє те, що в сучасних умовах багатство у вартісній формі формується вже і у віртуальній формі, а не лише у матеріальній, як це було у минулі періоди розвитку суспільства, постаючи частиною, так званого, «примарного капіталу». Розглядаючи їх окремим видом комплементарного віртуального багатства сучасних макроекономічних систем, оскільки, їх продуктивна функція розкривається лише у мережі Інтернет, вони трансформують саму сутність розуміння сучасного багатства. Сьогодні окремі види криптовалют розглядаються не просто різновидом цифрової валюти, а і ризиковим інвестиційним інструментом, який відіграє важливу роль у спрощенні процесу залучення капіталу (інвестицій), що у цьому випадку робить їх дещо подібним до традиційної привілейованої акції. Перевагою криптовалют як інвестиційного інструмента полягає у суттєвому зменшенні трансакційних витрат процесу залучення інвестицій, які мають місце при первинному розміщенні акцій, збільшуючи сукупну вигоду яку отримує виробник від ICO (Initial Coin Offering) порівняно з IPO (Initial Public Offering). Наприклад, показовим є проведене компанією розробником месенджера «Telegram» ICO, внаслідок якого вдалось залучити 850 млн. дол. США від 81 інвестора для підтримки блокчейну «TON». І якщо у випадку привілейованих акцій їх

утримувач може претендувати на частку прибутку у вигляді дивідендів, то вигода для утримувача криптовалют пов'язана з отриманням прибутку від спекулятивної діяльності. Тобто, зростання мінової вартості криптовалюти означає зростання вигоди для їх утримувача, що спонукає до їх накопичення, обігу та популяризації – зростання мережевого ефекту. Тобто, різні криптовалюти постійно конкурують між собою за споживача, намагаючись розширити корзину благ та послуг, які за них можливо придбати.

І хоча зменшення трансакційних витрат проявляються лише до моменту коли їх мінова є невисокою, і поступово зменшується у процесі зміцнення та популяризації криптовалюти, в цілому вони відіграють важливу роль у розвитку сучасних макроекономічних систем та зростання їх багатства, сутність якої полягає у неможливості регулювання грошових потоків та зростання анонімності трансакцій, що проводяться у економічній системі. Це безумовно має як позитивні, так і негативні риси. Як слушно зазначає С. В. Волосович [1, с. 69] «віртуальні валюти з одного боку, є фінансовою інновацією, що сприятиме розвитку платіжних систем, а з іншого – можуть стати інструментом відмивання грошей». Наприклад, Н. Пантелєєва [2, с. 31] відзначає, що поява віртуальних валют, в перспективі може призводити до радикальних змін у сфері грошових відносин. Позитивним є: стимулювання обмежених адміністративним чи кредитним бар'єром сфер економіки у країн, де процес залучення позичкового та інвестиційного капіталу пов'язаний з високими трансакційними витратами та бюрократизмом, уможливлуючи економічний розвиток макроекономічних систем на засадах суспільного попиту та пропозиції. Негативним є: їх переважно спекулятивний характер, що не призводить до реального приросту багатства суспільства або як засіб легалізації грошей, отриманих від «сірої» та «чорної» економіки, уможливлуючи утворення сфер економіки, яка не обмежена

адміністративними чи законодавчими бар'єрами, а лише морально-культурним цінностями та поглядами членів суспільства.

Питання щодо двовісної природи зростання анонімності трансакції є дискусійним. З одного боку, це дозволяє зменшити можливості регуляції економіки країни державними інститутами, що у випадку їх скомпрометованості (висока корупція, захист інтересів окремих бізнес-груп, сприянні монополізації ринку) або неефективності, розглядається позитивним явищем. Слід зазначити, що за своєю суттю криптовалюти є найпублічнішими видами грошей у світі, оскільки, завдяки технології «блокчейн», відбувається протоколювання всіх трансакцій до децентралізованої бази даних, як наслідок, процес аналізу та відстежування трансакцій є надзвичайно простий, що може призводити до деанонімізації учасників трансакцій та виявити грошові потоки. Частково ця проблема вирішується через, так звані, «coin-міксери», сутність яких полягає у змішуванні трансакцій конкретного економічного агента з трансакціями інших, що призводить до зростання анонімності та безпеки проведення трансакцій. Питання щодо можливості відмивання «брудних грошей», отриманих від «сірого» та «чорного» секторів економіки через «coin-міксери» потребує більш вузькоспеціалізованого ґрунтовного дослідження.

Висновки. Криптовалюти ще не набули масовості, хоча і рухаються у цьому напрямі, що обумовлено: 1) «мережевим ефектом»; 2) витратами перехідного періоду (оновлення обладнання, розробка нових або вдосконалення існуючих бізнес процесів та бізнес моделі тощо), 3) високою залежністю від політичних інститутів країн. Економісти зі всього світу розділились у своїх поглядах на проблему ідентифікації криптовалют як повноцінних грошей. Одні вважають, що Біткоїн та інші криптовалюти є сучасним та повноцінним заміником класичних валют, у той час як інші стверджують, що спекулятивний характер робить їх недостатньо гарантованим засобом накопичення, оскільки ціни, встановлені у

криптовалютах, переважно прив'язані до резервних фіатних валют, таких як: долар США, Євро, Юань та ін. Маючи всі ознаки грошей, вони можуть виступати засобом обігу та накопичення цінностей (багатства), однак через спекулятивний характер та значні коливання котирувань, на даний момент вони розглядаються переважно як засіб обігу, попри це можуть ідентифікуватись як особливий вид віртуального багатства сучасних макроекономічних систем.

Література

1. Волосович С. В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку / С. В. Волосович // Економіка України. – 2016. – № 4. – С. 68-78. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2016_4_8 / Волосович.
2. Пантелєєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства / Н. Пантелєєва // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 5. – С. 25-31. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2015_5_6 / Пантелєєва.
3. Уильям Лютер – Биткоин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://postnauka.ru/talks/81962>.
4. Luther, William J. and Salter, Alexander William, Bitcoin and the Bailout (January 23, 2017). Quarterly Review of Economics and Finance, Forthcoming. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2690452> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2690452>.